

Lachenalia

Vele succulentenliefhebbers hebben naast hun cactussen of vetplanten wel eens *Lachenalia*'s gekweekt. De meeste van hun ervaringen zijn niet echt bemoedigend geweest om ermee door te gaan. *Lachenalia*'s kunnen wel naast succulenten gekweekt worden, maar is er wel wat basiskennis nodig om de planten jaarlijks in bloei te krijgen.

Lachenalia behoort tot de familie der Hyacinthaceae en komt voornamelijk voor in het winterregengebied in Zuid-Afrika en Namibië. Een klein aantal soorten groeit in het zomerregengebied en in de zone tussen beide gebieden waar het gedurende het gehele jaar kan regenen. Graham Duncan beschrijft in zijn boek 'The Lachenalia Handbook' uit 1988 88 soorten. In de afgelopen jaren is een aantal nieuwe soorten beschreven (Duncan, 1998, Saunders, 2000, 2001). Het is niet mogelijk een gemiddelde *Lachenalia* te beschrijven. Er bestaat een grote variatie wat betreft de bladeren: van vele bladeren tot één blad, van grasachtig tot klein en compact, van egaal groen tot groen met een donker paarse tekening, van geheel glad tot behaard of bezet met vele kleine bultjes. Ook bij de bloeiwijze bestaat een grote variatie in bloemvorm (urn-, buis- of meer belvormig), bloemkleuren (wit, rood tot paars) en stand van de bloemen (omhoog staand, hangend of in een horizontale stand tegen de bloemstengel). Het is dan ook niet verwonderlijk, dat er discussie bestaat over soorten: is het een apart soort of behoort de plant tot een zeer variabel soort (Saunders, 2001). Voer voor de 'splitters' en de 'lum-

Lachenalia mutabilis

pers' onder de dames en heren taxonomen. Grote verschillen zijn er niet alleen bij de verschijningsvormen van de planten, maar ook in de vegetatietypen waarin de planten voorkomen. Een aantal soorten groeit bijna op zeeniveau in de zanderige, droge duingronden, terwijl andere in het 'fynbos' groeien en weer andere in rijke gronden in meer bergachtige gebieden, waar verhoudingsgewijs veel regen valt. Wel kan worden gesteld, dat een aantal soorten in meerdere vegetatietypen voorkomt, terwijl een aantal andere maar in één bepaalde regio voorkomt in één vegetatietype. Voorbeelden van dit laatste zijn *Lachenalia macgregoriorum* die groeit rond Nieuwoudtville op het Bokkeveld Plateau (West-Kaap), *L. moniliformis* uit het gebied rond Worcester en Robertson (Kleine Karoo in West-Kaap) en *L. margareta* uit de Cederbergen nabij Clanwilliam (West-Kaap).

Uit de soort aanduiding kan reeds worden afgeleid, dat de kleur van de bloemen van *L. mutabilis* variabel is. Overigens kan hetzelfde worden

gezegd over het ene blad, dat wordt gevormd: het kan een donkere tekening bezitten en de randen van het blad gegolfde randen bezitten. *Lachenalia mutabilis* groeit in een groot deel van de provincie West-Kaap, grofweg het gebied begrensd door Namaqualand in het noorden, langs de kust tot Piketberg in het zuiden en dan landinwaarts tot Worcester. De bloemstengel wordt zo'n 15-20 centimeter lang en is stevig. De bloemen bezitten veelal geen bloemsteeltje en staan direct tegen de bloemstengel. De bloemen zijn urnvormig. De punten van de bloembladen staan wat naar buiten toe omgeslagen en zijn veelal donker gekleurd. Het is moeilijk de kleurtekening van de bloemen te beschrijven: er bestaat een grote variatie tussen crème, rose-blauw tot donker-paars. Kenmerkend voor dit soort is dat de helmdraden en -knoppen en de stamper korter zijn dan de bloembladen en dus niet uitsteken. Op de foto *Lachenalia mutabilis* met crème-gekleurde bloembladen en donker paarse toppen, gefotografeerd in de directe omgeving van Nieuwoudtville.

Lachenalia's groeien in Nederland van oktober/november tot april. In deze periode verlangen de planten een lichte en koele standplaats. Juist op deze punten gaat het vaak mis. Als mensen mij vragen hoe ze het beste een willekeurig *Lachenalia* soort kunnen kweken, dan is mijn standaardantwoord 'zo koel mogelijk, desnoods buiten tot het gaat vriezen'. Het meest kritisch is de temperatuur aan het begin van de groeiperiode, zeg tussen oktober en december. Dan moet de temperatuur al tussen de 10 en 15 °C liggen. Binnen in huis is een dergelijke temperatuur niet te realiseren, ook niet in een onverwarmde kamer en ook niet als zelfs het raam altijd openstaat. De ervaring leert dat de temperatuur niet onder de 12-15 °C zal zakken. Het best kunnen de planten buiten onder een afdakje worden gezet of in een onverwarmde kas. Ligt de temperatuur boven de 10 en 15 °C, dan zullen uit de bol lange, slappe bladeren groeien. Aan het eind van het groeiseizoen zult u bemerken dat de bol niet gegroeid is, maar is gekrompen. Verder is de kans zeer groot dat de bloeiwijze wel wordt aangelegd en uitgroeit, maar direct verdroogt. Gedurende het gehele groeiseizoen moet

Lachenalia pustulata

Lachenalia unicolor

gestreefd worden naar een dagtemperatuur van 10 en 15 °C, 's nachts mag de temperatuur zo'n 5 zakken. In 2002 heb ik acht verschillende soorten tot de eerste vorst van begin december buiten gekweekt onder een afdak. De planten groeiden langzaam, sommige soorten zagen 'blauw van de kou', maar vormden wel mooi compacte bladeren. Ik heb de planten pas naar binnen gehaald op het moment dat er nachtvorst kwam, op dat moment was de temperatuur overdag 4-8 °C. Niet alle soorten reageerden even goed op het buiten staan. *Lachenalia pallida*, *L. reflexa*, *L. pustulata* en *L. unicolor* zagen er goed uit: mooie stevige groene bladeren. De bladeren van *L. mathewsii* groeiden erg langzaam en hadden het meest weg van gras. Dit terwijl deze plant binnen 'gewone' bladeren vormt en ik zowel binnen als buiten redelijk grote bollen heb geplant. Het minst florissant stonden de planten van *Lachenalia fistulosa* en *L. orchioides* erbij: het leek wel of ze last van de kou hadden: korte bladeren die paars waren gekleurd. Binnen trok deze kleur weg en werden de bladeren gewoon groen. Eenmaal binnen groeiden ze allemaal wel verder uit, maar niet tot lange, slappe, fletse bladeren en ze

bloeien. Wat mij betreft een experiment dat volgend jaar voor herhaling vatbaar is. Een ander element van het kweken van compacte planten is 'zo min mogelijk water geven'. Het is niet erg als de grond in de pot droog aanvoelt, af en toe water geven voldoet: in één keer een hoop water geven dat de potgrond goed doordrenkt is en dan weer laten opdrogen. In de natuur zijn de planten immers ook gewend in een droge habitat te groeien en tot bloei te komen. Te veel water geven leidt tot lange, weke bladeren. Als in april de bladeren afsterven, worden de bollen in de oude potgrond bewaard op een droge, donkere plek. Voor een goede groei volgend seizoen worden de bollen op een warme plek bewaard: 20-25 °C. Ik plant de bollen ieder najaar opnieuw op in verse grond. Over hoe je een *Lachenalia* het best aan de groei kunt krijgen bestaan evenveel theorieën als er liefhebbers zijn. Ik wil twee theorieën noemen. De bollen worden in september opgeplant en de grond wordt goed natgemaakt. Op deze wijze zou de worteluitgroei worden gestimuleerd. Vervolgens wordt pas weer, mondjesmaat, watergegeven als de bol uitgroeit en de bladeren boven de grond zichtbaar worden. Een kennis van mij volgt een andere werkwijze. Hij plant de bollen pas opnieuw op als de wortelkrans begint uit te lopen. Tot die tijd bewaart hij de bollen op een warme plaats. De bollen worden opnieuw opgeplant en vanaf de start wordt mondjesmaat water gegeven. Welke van de twee het beste is? In beide situaties is het resultaat hetzelfde: mooie, stevige bloeiende planten.

Peter Knippels

(meer over *Lachenalia* in het volgende nummer)